

Мотуз І. В.,
здобувач ступеня вищої освіти «магістр»
за спеціальністю «Право» Інституту
кримінально-виконавчої служби

Науковий керівник:

Микитась І. М.,
кандидат юридичних наук, начальник
кафедри кримінології і кримінально-
виконавчого права Інституту
кримінально-виконавчої служби

ВИПРАВЛЕННЯ ТА РЕСОЦІАЛІЗАЦІЯ ЯК ГОЛОВНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З НЕПОВНОЛІТНІМИ ЗЛОЧИНЦЯМИ

Неповнолітні злочинці як суб'єкти кримінально-виконавчих правовідносин є уразливою категорією, яка потребує особливого підходу до процесу виконання і відбування покарання в установах виконання покарання. На сьогодні чільне місце в соціально-педагогічній діяльності належить роботі, яка спрямована на ресоціалізацію та реабілітацію неповнолітніх засуджених до життя за межами колонії.

Виправний вплив на неповнолітніх злочинців слід розглядати як єдиний нерозривний процес, який починається з періоду взяття підлітка під варту і закінчується реабілітацією та соціальною адаптацією. Як показує практика, цей процес розірваний у часі та супроводжується численними проблемами, з якими, як правило, неповнолітні не здатні впоратися самостійно.

На нашу думку, для неповнолітнього, який учинив злочин, важливим є не тільки його усвідомлення неправильності свого вчинку, а і його реальні шанси після відбуття покарання повернутися до повноцінного життя в суспільстві без кримінальних звичок. Також для нього важливим є розуміння того, що під час прийняття рішень потрібно враховувати можливі наслідки, про які він, як правило, не думає і не бере до уваги.

Варто зазначити, що ключовою особою, яка спонукає неповнолітнього стати на шлях виправлення, є соціальний педагог. Надання фахової допомоги соціального педагога у виховних колоніях здійснюється в рамках моделі соціально-реабілітаційної роботи, яка складається з трьох етапів: психодіагностика, проведення активних форм та методів виховного і корекційного впливу, підготовка вихованців до звільнення.

Під час соціальної реабілітації застосовуються різноманітні методи соціально-педагогічної роботи. Ефективність впливу цих методів на

неповнолітніх засуджених залежить від доцільності застосування та вміння самих фахівців працювати із засудженими особами.

Однією з проблем у роботі педагогів є те, що в неповнолітніх правопорушників відсутня будь-яка мотивація спілкування з працівниками установи, вихователями, і далеко не з усіма з них вдається відразу налагодити тісний контакт, необхідний для проведення бесіди. Соціальна робота у виховній установі має специфічні, типові тільки для неї особливості. До них відносять такі:

- значна поширеність тюремної, кримінальної субкультури;
- криміногенне міжособистісне спілкування;
- обмеженість нормального спілкування;
- пріоритет кримінальних способів вирішення суперечностей;
- наявність різних форм насильства і утисків;
- несприятливий соціально-психологічний фон життєдіяльності;
- підвищений ризик бути підданим насильству;
- образи, приниження людської гідності.

Саме виправлення засудженого закономірно залежить від:

- якості виховної роботи та її ресурсної забезпеченості;
- соціального середовища (зовнішнього і внутрішнього) конкретних установ виконання покарань;
- особливостей різних видів діяльності засудженого і тих стосунків, які виникають у її процесі;
- відповідності змісту, форм і методів виховного впливу індивідуальним і типологічним особливостям особистості засудженого;
- ставлення засудженого до скоєного ним злочину та кримінального покарання за цей злочин;
- власної активної діяльності засудженого щодо самовизначення;
- формування, розвитку позитивних якостей особистості на основі конкретного, у кожному індивідуальному випадку, проектування особистості, оптимістичного підходу до неї.

Варто особливо підкреслити, що жодна з наведених закономірностей не діє сама собою – усі визначені закономірності і принципи становлять єдину систему взаємодії.

Отже, соціально-педагогічна робота з неповнолітніми правопорушниками в установах виконання покарання в сучасних умовах потребує уваги та реформування, оскільки вона спрямована на вирішення завдань ресоціалізації особистості та реалізацію конкретних функцій, має специфічні особливості та вимагає спеціальної підготовки майбутніх соціальних працівників.